

MIȘCAREA SIONISTĂ ȘI ORGANIZAȚIA PENTRU ELIBERAREA PALESTINEI. SCURT ISTORIC

Sionismul (cuvânt provenind de la numele muntelui Sion, de lângă orașul Ierusalim) este o mișcare naționalistă care și-a făcut apariția la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Această mișcare s-a consacrat la sfârșitul primului război mondial, după ce guvernul britanic și-a asumat răspunderea de a crea un “cămin național evreiesc” în Eretz Israel¹.

La sfârșitul secolului al XIX-lea au existat grupuri de evrei influenți și chiar puternici în Europa, clasați drept cetățeni de categoria a doua, în special în Europa de Est, înregistrându-se și primele persecuții în jurul anului 1881, când au fost inițiate încercări de evadare și eliberare a evreilor din Rusia (vezi pogromurile din Rusia); pentru aceștia, singura lor destinație o reprezenta Palestina. Lanțul pogromurilor din Rusia a dat naștere mișcării numite *Hovevei Zion* (Iubitorii Sionului), care la scurt timp a generat mișcarea naționalistă *Bilu*, care cuprindea o mare comunitate de evrei tineri din regiunea Harkov².

Primele acțiuni ale mișcării naționaliste sioniste s-au manifestat în rândurile burgheziei evreiești din țările europene și s-a extins apoi și în America.

Intemeietorul sionismului a fost Theodor Herzl³, jurnalist evreu austriac, care devine și liderul mișcării, definind scopul acesteia la Congresul Basel, în 1897:

“Sionismul se luptă să creeze pentru poporul evreu o casă în Palestina, garantată de legea publică”⁴.

Imediat după primul Congres Sionist din 1897, din Elveția, care făcea public programul Basel de colonizare în Palestina și fondarea Organizației Mondiale Sioniste (WZO), Herzl consemna în jurnalul său: “La Basel am fondat statul evreu ... probabil în cinci ani, și cel mai sigur în 15 ani toată lumea va ști aceasta ...”⁵.

Odată cu apariția anti-semitismului în Europa, Theodor Herzl, fondatorul sionismului încearcă să găsească o soluție politică a problemei în cartea sa *Statul evreu*; încă din 1896, Herzl sprijinea crearea unui stat evreu în Argentina sau Palestina, prezentând sionismul ca o luptă pentru pace, recunoscut astfel ca mentor al politicii sioniste.

În 1904, al 4-lea Congres Sionist decidea stabilirea unui “cămin național” pentru evrei în Argentina, iar la următorul Congres, din 1906, se decide că Palestina ar putea fi “patria evreilor”.

Odată cu izbucnirea primului război mondial, Marea Britanie promitea independența statelor arabe sub guvernare otomană, inclusiv Palestina, în schimbul suportului arab împotriva Turciei, care intrase în război de partea Germaniei.

În 1916, Marea Britanie și Franța semnează acordul Sykes-Picot, care delimita zona arabă în sfere de influență. Conform acestui acord, Siria și Libia erau desemnate Franței, Iordania și Irak-ul reveneau administrației britanice, iar Palestina urma să fie internaționalizată.

Sfârșitul primului război mondial a determinat destrămarea Imperiului Otoman, situație în care teritoriul Palestinei este preluat, sub mandat, de Marea Britanie.

Originea conflictului arabo-israelian se găsește în Declarația Balfour, din noiembrie 1917, potrivit căreia ministrul de externe englez, Sir Arthur Balfour, promite arabilor palestinieni un stat arab independent, și în același timp, încurajează, prin declarația ce îi va purta numele, “crearea în Palestina a unui cămin național pentru poporul evreu”. La acea dată, populația Palestinei era de 700.000 dintre care 574.000 erau musulmani, 74.000 erau creștini și 56.000 erau evrei.

Această declarație îi conferea Organizației Sioniste o poziție specială, garantând “libertatea existenței populației atât economic cât și politic”, drepturi civile și religioase; mandatul britanic se va sfârși în septembrie 1923⁶.

¹ A. L. Zissu, *Sioniști sub anchetă*, București, 1993, p. 255.

² Tom Little, *Europa Yearbook, Israel-History*, 1996, p. 532.

³ Teoria lui Herzl se rezuma la: “un terre sans peuple pour un peuple sans terre”.

⁴ Tom Little, *op.cit.*

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Palestine Books - Selected Essays on the Palestine Question*, PLO, no. 20, Research Center, Beirut-Lebanon, august 1969, p. 19.

Organizația Mondială Sionistă (WZO) a prezentat, la Conferința de Pace, din 1919, care s-a desfășurat la Paris, delimitarea conceptului teritorial de "cămin național evreu", astfel :

"Întreaga Palestina, sudul Libanului, inclusiv orașele Tyr și Sidon, partea de sus a râului Iordan pînă la Mount Hermon și partea sudică a râului Litani; înălțimile Golan din Siria, incluzînd și orașul Quneitra, râul Yarmuk și Al-Himmeh; întreaga vale a Iordanului, Marea Moartă și înălțimile estice ale Amman-ului pînă la Golful Aqaba; în Egipt, de la El-Arish, pe coasta mediteraneană pînă la Golful Aqaba"⁷.

Liga Națiunilor nu a acceptat această delimitare teritorială, dar mandatul dat Marii Britanii includea Transiordania, teritoriul estic al râului Iordan și dincolo de Amman.

În anul 1919, palestinienii convoacă prima Conferință Națională în cadrul căreia își exprimă opoziția lor față de Declarația Balfour și față de migrațiile evreiești.

Conferința de la San Remo, din 1920, acorda Marii Britanii mandatul asupra Palestinei și doi ani mai târziu aceasta urma să fie efectiv sub administrație britanică; Sir Herbert Samuel a fost trimis în funcția de Înalt Comisar britanic în Palestina.

La 24 iulie 1922, Consiliul Ligii Națiunilor a încredințat Marii Britanii mandatul asupra Palestinei, mandat care favoriza stabilirea poporului evreu în acest spațiu arab.

După încheierea celui de-al doilea război mondial, a avut loc o intensificare a imigrației evreiești concomitent cu înmulțirea acțiunilor pentru încetarea mandatului britanic, ce constituia o piedică în calea înființării unui stat de sine stătător. În aceste condiții, conflictele dintre arabii palestinieni și evrei se intensifică (între anii 1919 și 1939 au imigrat în Palestina 323.000 evrei).

În anul 1936, palestinienii organizează timp de șase luni greve generale, urmate de o serie de rebeliuni, protestînd împotriva confiscării pămîntului și împotriva imigrării evreiești.

Ca urmare a acestor presiuni, în 1939 guvernul britanic publică un nou White Paper prin care se limita imigrația evreiască și oferea, în același timp, independența Palestinei pentru o perioadă de 10 ani.

Noul document statua faptul că Marea Britanie nu va continua să dezvolte mai mult lărgirea căminului național evreiesc, propunînd ca 75.000 de evrei să fie admiși în decursul a cinci ani și apoi imigrația să se întrerupă. În final, britanicii propuneau ca autogovernarea instituțiilor să se realizeze pe parcursul celor 5 ani. Documentul a fost respins de sioniști, care au organizat mișcări de protest împotriva britanicilor și palestinienilor, luptînd pentru stabilizarea cât mai rapidă a statului sionist. În optica arabă imaginea evreilor în Palestina s-a inspirat în principal din motive religioase, la care se adaugă posibilitățile economice de aici.

Preluarea puterii de către Hitler (în 1933) și consecințele ei tragice asupra evreilor europeni a determinat o imigrare masivă înspre Palestina, noul document britanic fiind determinant, înregistrîndu-se o schimbare radicală în atitudinea evreilor, centrul activității politicii sioniste mutîndu-se din Marea Britanie în America, prin aceasta urmărindu-se realizarea scopului inițial datat încă din momentul nașterii politicii sioniste - acela de a crea un stat evreu în Palestina (Zion).

Opinia internațională, la acea dată, era condiționată de politica nazistă de exterminare a evreilor, politică ce a luat proporții neașteptate după izbucnirea războiului.

David Ben Gurion, șeful Agenției Executive Evreiești, a participat la New York, în 1942 la Conferința extraordinară sionistă, care s-a desfășurat la Hotelul Baltimore, unde a refuzat total White Paper și a reformulat politica sionistă. Declarația conferinței, publicată în 11 mai 1942, cuprindea următoarele:

"Conferința îndeamnă ca porțile Palestinei să fie deschise; pentru ca Agenția Evreiască să fie investită cu controlul imigrării în Palestina și cu autoritatea necesară pentru construirea țării, inclusiv dezvoltarea pămînturilor nelocuite; și că Palestina va reprezenta o comunitate evreiască integrată noilor structuri ale lumii democratice"⁸.

Această politică atrăgea evreii într-un conflict direct cu guvernul palestinian înainte ca războiul să se fi terminat. Agenția Evreiască (Jewish Agency) a înființat organizații militare proprii (ex. Haganan, Palmach), ducînd o politică susținută de impunere a programului Baltimore. Între 1920 și 1946, numărul evreilor din Palestina a crescut de la 56.000 la 608.000 în 1946, în special datorită

⁷ Tom Little, *op.cit.*

⁸ *Ibidem.*

emigrării din fața nazismului; începînd cu anul 1947 vor avea loc modificări ale relațiilor dintre arabi și evrei, ca urmare a unor antecedente vechi.

Istoria poporului evreu este legată de Palestina prin cursul istoriei dintre anii 2000 și 1000 î.Hr. când, așa cum se apreciază, descendenții lui Abraham, sub conducerea mai multor conducători (printre care Moise, Ioshua, Saul), s-au apropiat de Palestina, ținutul filistinilor, iar regii David și Solomon, în jurul anului 1000 î.Hr., au pus bazele viitorului regat Israel în Canaan, ridicînd și templul lui Solomon din Ierusalim, ca simbol al iudaismului. Cuceririle asiriană, babiloniană și cea romană, iar ulterior cea turcă i-au obligat pe evrei să emigreze în toată lumea. Anterior anului 1918 întregul teritoriu care în prezent este împărțit între Siria, Israel, entitatea palestiniană și regatul iordanian a constituit o parte a Imperiului Otoman. După anul 1918 a avut loc stabilirea unor frontiere în teritoriile Libanului, Siriei, Palestinei și Transiordaniei, și în cea mai mare parte, de-a lungul râului Iordan. După înfrîngerea Turciei, în primul război mondial, la 24 aprilie 1920, teritoriul Palestinei a fost pus, prin hotărârea Ligii Națiunilor, sub mandat britanic.

La 29 noiembrie 1947, Adunarea Generală a ONU a adoptat rezoluția 181 (II) privind partajarea Palestinei, pe baza unui plan care prevedea: încetarea mandatului Marii Britanii, crearea pe teritoriul Palestinei a unui stat evreu și a unui stat arab, precum și un statut special pentru orașul Ierusalim. Arabii s-au opus rezoluției 181, de partajare a Palestinei, considerînd-o ilegală și inechitabilă. În baza acestei rezoluții, Palestina urma să fie împărțită în 6 părți, dintre care 3 - adică o suprafață de 56% din teritoriul Palestinei - 14.000 kmp - a fost destinată creării statului evreiesc, iar 3 - adică 43% - 13.000 kmp, plus enclava Yafa - creării statului arab. Orașul Ierusalim și împrejurimile (0,65%) au fost declarate zonă internațională sub administrația ONU.

După adoptarea rezoluției 181, situația din Palestina s-a agravat, intensificându-se conflictele dintre comunitatea evreiască și cea a arabilor palestinieni. Palestinienii au fost siliți să-și abandoneze căminele, iar o parte din satele populate de ei au fost distruse. În primele 6 luni de la adoptarea planului de partajare a Palestinei, cca 400.000 de arabi au emigrat în țările vecine. Aceasta a însemnat începutul apariției problemei refugiaților palestinieni.

La 14 mai 1948, mandatul Marii Britanii asupra Palestinei a expirat și trupele britanice au fost retrase. Agenția Evreiască a proclamat în aceeași zi crearea Statului Israel, avînd o suprafață de 14.000 kmp, pe teritoriul care fusese repartizat statului evreu de ONU, care este recunoscut imediat de SUA și, apoi, de URSS.

Înainte de anul 1967, limitele de frontieră ale statului Israel erau stabilite prin armistiții semnate cu statele arabe vecine, aceste înțelegeri reprezentînd stabilitatea unui front militar care exista la sfîrșitul anului 1947 și începutul anului 1948.

Prezentul stat Israel are o bază geografică mică, mărginit la nord de Liban, la nord-est de Siria, la est de regatul fărîmițat al Iordaniei și de hotarele autonome palestinieni (ale malului vestic), iar la sud și sud-vest de golful Aqaba și de deșertul Sinai, ocupat în anul 1967 și retrocedat în aprilie 1982 suveranității egiptene.

Așa-numita "Fâșie-Gaza" formează o parte din Palestina; ea reprezintă o parte mică de teritoriu, lungă de 40 km; înainte de Armistițiul din februarie 1944 rămîne sub controlul egiptean; teritoriile care au fost ocupate după războiul din iunie 1967 nu au fost recunoscute ca făcînd parte din statul Israel. Isrealul este mărginit la sud-vest de Egipt și la vest de Marea Mediterană, statul fiind lung și îngust cu lungimea de 290 mile (470 km) și lățimea de 85 mile (135 km).

Organizația pentru Eliberarea Palestinei a fost creată la 28 mai 1964, la prima Conferință arabă la nivel înalt de la Cairo. Primul Congres Național OEP, care a avut loc în iunie 1964, la Cairo, a adoptat Carta Națională Palestiniană.

La 22 noiembrie 1974, prin Rezoluția Adunării Generale ONU, nr. 3237, OEP a fost recunoscută ca mișcare de eliberare națională și i s-a acordat statutul de observator la ONU. La întîlnirea arabă la nivel înalt, de la Rabat, din 1974, s-a recunoscut OEP ca unic reprezentant legitim al poporului palestinian, ulterior fiind recunoscut de 110 țări.

În OEP sunt reprezentate 21 de organizații și grupări Palestiniene, dintre care cele mai reprezentative sunt : Al-Fatah, Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei, Frontul Democrat pentru Eliberarea Palestinei, etc.

Conducerea OEP și a mișcării palestinieni este asigurată de următoarele organisme:

- *Consiliul Național Palestinian (CNP)*, alcătuit din 426 de membri, aleși în sesiuni anuale sau extraordinare; îndeplinește rolul de parlament;

- *Comitetul Executiv (CE) al OEP*, format din 15 membri, aleși în sesiunile Consiliului Național Palestinian; conduce activitatea curentă între sesiuni CNP; fiecare membru al CE răspunde de activitatea celor 15 departamente (ministere), dintre care principalele sunt departamentele militar, politic, economic, pentru Patria Ocupată, pentru repatriați și Fondul național palestinian constituit din contribuții ale țărilor arabe și cotizațiile din veniturile plătite de toți palestinienii;

- *Consiliul Central (CC) al OEP*, format din 81 de membri, numiți în sesiuni CNP; organ interimar care coordonează activitatea palestiniană generală între sesiunile CNP; Cartierul general OEP cu principalele sale organisme sus menționate se află la Tunis.

La sesiunea extraordinară de la Alger, din 12-15 noiembrie 1988, CNP a adoptat documente de o deosebită importanță pentru mișcarea palestiniană, între care :

- *Declarația de independență*, care proclama "constituirea Statului Palestina pe teritoriul palestinian, cu capitala la Ierusalim", fără a face însă precizări cu privire la granițele și teritoriul propriu-zis; este o recunoaștere implicită a rezoluției nr.181 a Adunării Generale ONU privind împărțirea Palestinei în două state, evreiesc și palestinian;

- *Declarația politică*, care stabilește căile și mijloacele pentru crearea statului palestinian, precum și liniile directoare ale politicii sale interne și externe;

- *Declarația de constituire a guvernului palestinian provizoriu*, prin care Comitetul Executiv OEP este însărcinat să exercite autoritatea guvernului palestinian.

La 15 noiembrie 1988, la Alger, *Consiliul Național Palestinian* a adoptat *Declarația de Independență* prin care se proclama "constituirea Statului Palestina, pe teritoriul Palestinei, cu capitala la Ierusalim".

Legitimitatea constituirii statului palestinian este consfințită în Rezoluția 181/1947 a Adunării Generale a ONU privind partajul fostei Palestine aflată sub mandat britanic, în alte rezoluții ale ONU și documente ale conferințelor arabe la nivel înalt, se consacra dreptul inalienabil al poporului palestinian la autodeterminare.

În Declarația de Independență a Consiliului Național Palestinian de la Alger (1988) se fac referiri la "retragerea Israelului din toate teritoriile palestinienesc și arabe ocupate în 1967, inclusiv din Ierusalimul arab", iar în Rezoluția nr. 3/177 a Adunării Generale a ONU, din 15 decembrie 1988, la "necesitatea de a asigura poporului palestinian posibilitatea de a-și exercita suveranitatea asupra teritoriilor sale ocupate de Israel în 1967".

Conform acestor precizări Statul Palestina ar trebui să cuprindă Cisiordania (5.572 kmp) și Gaza (367 kmp) și să aibă capitala în Ierusalimul de Est (arab). Populația Statului Palestina ar urma să fie formată din locuitorii băștinași (arabi în mare majoritate și evrei) din Cisiordania (950.000), Gaza (cca.700.000) și Ierusalimul de Est (peste 200.000). La aceștia s-ar adăuga o parte din cei peste 3 milioane de arabi palestinieni care trăiesc în Iordania, Libia, Siria, Egipt, țările Golfului etc și care, potrivit declarațiilor conducerii OEP, "au dreptul la reîntoarcere".

În acest sens sunt invocate prevederi ale rezoluțiilor ONU, începând cu cea a Adunării Generale nr. 149/1948, precum și ale altor documente ONU care recunosc drepturile refugiaților palestinieni - cei care doresc - de a se reîntoarce la căminele lor.

Potrivit Declarației de Independență de la Alger, statul Palestina este "statul palestinienilor din întreaga lume, stat arab, parte integrantă și indivizibilă a națiunii arabe" (...), "un stat iubitor de pace care aderă la principiile coexistenței pașnice".

La 15 decembrie 1988, a fost adoptată, la Geneva, rezoluția nr. 43/177 a Adunării Generale a ONU (104 voturi pentru, 2 împotriva, 34 de abțineri), prin care se ia act de proclamarea statului Palestina și se reafirmă necesitatea de a se ajunge la o soluție justă și cuprinzătoare în Orientul Mijlociu și de a se asigura poporului palestinian posibilitatea de a-și exercita suveranitatea asupra teritoriilor ocupate în 1967. Adunarea Generală a stabilit ca începând cu 15 decembrie 1988 să fie folosită denumirea de *Palestina* în loc de *Organizația pentru Eliberarea Palestinei*. Această schimbare nu aduce nici un prejudiciu statutului și funcțiilor de observator ale OEP în sistemul Națiunilor Unite. Din 1987, OEP conduce Mișcarea de Rezistență din teritoriile arabe ocupate, mișcare cunoscută sub numele Intifada.

Trecerea de la bipolarism la (uni sau) multipolarism, marcată de sfârșitul Războiului Rece, și-a lăsat amprenta asupra Orientului Mijlociu, fiind vizibilă o accentuată detensionare a zonei, fapt marcat și de Conferința de la Madrid, din 30 octombrie 1991. În cadrul negocierilor de la Madrid au existat zece puncte de fricțiune, printre problemele aflate pe agenda de lucru situându-se cele

teritoriale, dreptul de reîntoarcere a evreilor (din Europa Centrală, statele arabe, URSS), problema palestinienilor refugiați în Liban și Iordania, statutul Ierusalimului, ocuparea Libanului de Sud, recunoașterea statului Israel.

La Conferința de la Madrid, George Bush afirma: “compromisurile teritoriale sunt esențiale pentru o pace reală”, în timp ce Gorbaciov apela la “respectarea drepturilor palestinienilor”, susținând că “este acum momentul ideal pentru statele arabe de a-și manifesta atitudinea lor de schimbare”, lumea musulmană, în expectativă, situându-se “între compromisul politic și refuzul ontologic”. De asemenea, Ytzhak Shamir declara că “natura conflictului nu era una teritorială”, în schimb ministrul iordanian al afacerilor externe (Kamel Abou Jabir) solicita un “schimb teritorial contra păcii”.

Orientul Mijlociu, cunoscut, în ansamblul arenei politice mondiale ca având tradiția unei îndelungate zone de turbulență - se include în categoria așa-numitelor “state nemembre NATO” deși chiar dacă nu în numele Alianței, SUA s-au implicat în această zonă, încercând acțiuni, negocieri cu ambele părți de menținere a păcii în cadrul procesului de pace, precum și prin alte misiuni diplomatice.

Implementarea procesului de pace în Orientul Mijlociu ca fenomen ireversibil a demonstrat amploarea globală conflictuală a fenomenului, remarcându-se că în joc se află interese, în primul rând ale unor actori extra-regionali, deci nu numai regionali, actori animați de interese orientale politice, strategice, dar mai ales economice.

Deși partea arabă cât și cea israeliană nu constituie componente ale Alianței, indirect, există raporturi cu instituții ale complexului de securitate europeană - UE și OSCE.

În contextul divergențelor de interese, în zonă, ale comunității internaționale (arabe și nearabe) SUA trebuie să aibă relații corespunzătoare cu toate părțile în convorbirile de pace pentru ca rolul lor de “broker și partener efectiv” să fie credibil.

Prin implicarea factorilor de echilibru arabi și nearabi, prin evitarea pasivității sau a cantonării în poziții critice, prin înălniri și negocieri bi- și multilaterale la nivel înalt se va reuși, în viitor, atenuarea vidului politic creat în zonă, instrumentându-se soluții eficiente de pace, astfel creându-se prerogativele instaurării unei păci autentice în Orientul Mijlociu, o pace globală, justă și durabilă.

ANA-MARIA BUIGA

THE SIONIST MOVEMENT AND THE ORGANIZATION FOR SETTING FREE PALESTINE. A SHORT HISTORY

SUMMARY

The Middle East proved to be a classical model of the vacuum of power that caught the attention of the main geopolitical and geo strategically powers of the world. The availability of the theme caused multiple controversies and dilemmas that are still expecting pertinent answers.

The present work focuses on the historical evolution and on the actions of the parties involved as exponential formations of the peace process and that currently is struggling to solve the conflicts within the Middle East area. It also refers to the other organizational political forces involved.

In this context, we chronologically analyzed on one hand, the issue of the Zionist Movement / foundation of the state of Israel and on the other hand the Organization for setting free Palestine / foundation of Palestine - historical approach. In default of it, it is very difficult to accomplish a good understanding and favorable solutions for the Israeli - Arabian problem.

If general De Gaulle believes that this problem concerning Palestine seems to be insoluble and Martin Ibyk (an analyst from the Institute of Political Studies from Washington) states that "in the Middle East things are accelerated to the war", in 2003 - we do believe that the international diplomacy has exceeded this perception trying to find alternative solutions viable for setting up a proper and lasting global peace.